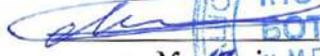

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ БОТАНІКИ ІМ. М.Г. ХОЛОДНОГО

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор Інституту ботаніки
член-кор. НАН України

 Сергій МОСЯКІН
наказ № *17* від «*30*» *серпня* 202*2* р.

ПОЛОЖЕННЯ

**про врегулювання конфліктних ситуацій
в Інституті ботаніки ім. М.Г. Холодного
Національної академії наук України**

«СХВАЛЕНО»

Вченою радою
Інституту ботаніки
протокол № *17*
від «*29*» *12* 20*22*

I. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про врегулювання конфліктних ситуацій в Інституті ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України (далі – Положення та Інститут ботаніки) розроблено відповідно до Порядку реагування на випадки булінгу (цькування), який затверджений наказом Міністерства освіти і науки України «Деякі питання реагування на випадки булінгу (цькування) та застосування заходів виховного впливу в закладах освіти» від 28.12.2019, № 1646, Закону України «Про освіту» від 05.09.2017 № 2145-VIII, Закону України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII, Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 26.11.2015 № 848-VIII, Загальної декларації прав людини, прийнятої і проголошеної резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10.12.1948 та Статуту Інституту ботаніки.

1.2. Це Положення визначає порядок і процедури врегулювання конфліктних ситуацій у таких сферах: запобігання корупції та врегулювання конфлікту інтересів, протидія дискримінації, протидія сексуальним домаганням та регулювання конфліктів у міжособистісних стосунках суб'єктів науково-освітнього середовища, конфлікти в освітньому процесі.

1.3. Терміни, які вживаються у цьому Положенні:

– *бодішеймінг* – явище, коли одні люди критикують інших за особливості зовнішності, що виходять за межі загальноприйнятих стандартів краси;

– *гендерна рівність* – рівність прав та можливостей жінок та чоловіків, рівність статей, концепція досягнення рівних прав людини між чоловіками та жінками в трудових, сімейних та інших правових відносинах, а також урівнювання ролі в суспільстві загалом;

– *сексизм* – упередження чи дискримінація людей через їхню стать або гендер;

– *ейджизм* – дискримінація людини на підставі її віку;

– *дискримінація* – ситуація, за якої особа або група осіб за їх ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, громадянства, мовними (окрім російської мови) або іншими ознаками, які були, є та можуть бути дійсними або припущеними, зазнає обмеження у визнанні, реалізації або користуванні правами і свободами в будь-якій формі, крім випадків, коли таке обмеження має правомірну, об'єктивно обґрунтовану мету, способи досягнення якої є належними та необхідними;

– *конфлікт* – процес крайнього загострення суперечностей та боротьби двох чи більше сторін у розв'язанні значущої для них проблеми, який супроводжується негативними емоціями і вимагає розв'язання; це зіткнення інтересів осіб і груп, їхній ідей, протилежних поглядів, потреб, оцінок, рівня прагнень, домагань тощо;

– *конфлікт інтересів* – реальні або такі, що видаються реальними, протиріччя між приватними інтересами особи та її службовими повноваженнями, наявність яких може вплинути на об'єктивність або неупередженість прийняття рішень, а також на вчинення чи невчинення дій під час виконання наданих їй службових повноважень;

– *конфліктна ситуація* – відсутність згоди між двома чи більше суб'єктами, що спричинене обставинами, за яких виникають зіткнення протилежних поглядів, сил, сторін і наслідком яких є внутрішній дискомфорт учасників конфлікту;

– *попередження конфлікту* – це вид діяльності суб'єкта управління, спрямований на недопущення виникнення конфлікту;

– *корупція* – використання особою, зазначеною у частині першій статті 3 Закону України «Про запобігання корупції», наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей з метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки/пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або відповідно обіцянка/пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у ч. 1 ст. 3 Закону України «Про запобігання корупції», або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам з метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних з ними можливостей;

– *сексуальні домагання* – дії сексуального характеру, виражені словесно (погрози, залякування, непристойні зауваження) або фізично (доторкання, поплескування), що принижують чи ображають осіб, які перебувають у відносинах трудового, службового, матеріального чи іншого підпорядкування;

– *суб'єкти науково-освітнього середовища* – здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти (далі – аспіранти), здобувачів наукового рівня вищої освіти (далі – докторанти), наукові та інші працівники Інституту ботаніки;

– *утиск* – небажана для особи та/або групи осіб поведінка, метою або наслідком якої є приниження їх людської гідності за певними ознаками або створення стосовно такої особи чи групи осіб напруженої, ворожої, образливої або зневажливої атмосфери.

1.4. Суб'єкти науково-освітнього середовища Інституту ботаніки при здійсненні своєї діяльності мають дотримуватися таких основних принципів та цінностей: доброчесність, виваженість, толерантність, людяність, поважання права.

II. ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ПОЛІТИКИ ЗАПОБІГАННЯ КОНФЛІКТНИМ СИТУАЦІЯМ ТА ЇХ ПОПЕРЕДЖЕННЮ

2.1. Кожен працівник, докторант та аспірант Інституту ботаніки зобов'язаний утримуватися від вчинків чи поведінки, що становлять дискримінацію чи небажані дії, та не допускати їх використання іншими співробітниками.

2.2. З метою попередження та запобігання виникнення конфліктних ситуацій, в Інституті ботаніки забороняються будь-які форми дискримінації у процесі освітньої діяльності. Зокрема, заборонені:

– дискримінаційні висловлювання як такі, що містять образливі, принизливі твердження щодо осіб на підставі статі, зовнішності, одягу, сексуальної орієнтації тощо;

– утиски, які є приниженням особи або групи осіб, їхньої людської гідності за певними ознаками або які створюють напружену, ворожу, образливу або зневажливу атмосферу;

– мова недобррозичливості, висловлювання, що містять образи, погрози чи заклики до насильства щодо певної особи чи групи осіб на підставі раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, громадянства, сімейного та майнового стану, місця проживання, мови або інших ознак.

2.3. Задля запобігання та попередження виникненню конфліктних ситуацій у власних онлайн і друкованих матеріалах, а також публічних висловлюваннях співробітників, аспірантів і докторантів Інституту ботаніки:

– забороняється вживання дискримінаційної лексики, дискримінаційних висловлювань та мови ненависті стосовно осіб чи групи осіб на основі раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, віку, інвалідності, етнічного та соціального походження, громадянства, сімейного та майнового стану, місця проживання, за мовними (окрім російської мови) або іншими ознаками;

– заохочується наголошення на важливості принципів гендерної рівності та недискримінації;

– у наукових публікаціях матеріалах та інших публічних матеріалах рекомендується застосовувати недискримінаційний контент.

2.4. Кожен співробітник, аспірант і докторант Інституту ботаніки при виникненні конфліктній ситуації має право звернутися із заявою до директора Інституту ботаніки, його заступників, голови або одного з членів Комісії з етики та біоетики Інституту ботаніки (далі – Комісії з етики та біоетики), голови Ради молодих вчених Інституту ботаніки (якщо заявник є молодим вченим Інституту ботаніки) або до голови професійної спілки працівників Інституту ботаніки (якщо заявник є членом вказаної організації).

2.5. Кожен співробітник, аспірант і докторант Інституту ботаніки зобов'язаний повідомляти про конфліктній ситуації свідком яких він став, навіть якщо він не є учасником зазначеного конфлікту. Відповідна заява про конфліктну ситуацію, в залежності від обставин, подається на ім'я директора Інституту ботаніки, його заступників, голови або одного з членів Комісії з етики та біоетики, голови Ради молодих вчених Інституту ботаніки або до голови професійної спілки працівників Інституту ботаніки.

2.6. Аспірант у конфліктній ситуації: з іншим аспірантом, з науково-педагогічним працівником, працівником, що надає освітні послуги, а також у разі виявлення проявів дискримінації, насильства та інших конфліктів ситуацій, особисто або через Раду молодих вчених Інституту ботаніки інформує Вченого секретаря Інституту. Вчений секретар докладає зусиль щоб вирішити конфліктну ситуацію. Якщо таких дій недостатньо, він повідомляє про ситуацію Дирекцію Інституту або Комісію з етики та біоетики. Дирекція вживає заходів для врегулювання конфлікту, при необхідності із залученням Комісії з етики та біоетики, результати яких обговорюються на Вченій раді Інституту.

2.7. У разі конфлікту з науковим керівником аспірант повідомляє про це Директора Інституту або Комісію з етики та біоетики, які вживають заходів для врегулювання конфлікту.

2.8. Аспірант може інформувати про конфліктні ситуації, дискримінацію та насильство, а також про погрози в анкеті.

2.9. У разі конфлікту з аспірантом науково-педагогічний працівник інформує заступника директора з наукової роботи. Заступник директора вживає заходів для врегулювання конфлікту, при необхідності із залученням Комісії з етики та біоетики.

2.8. Науковий працівник у конфліктній ситуації з іншим працівником, а також у разі виявлення проявів дискримінації, насильства та інших конфліктних ситуацій, інформує свого безпосереднього начальника – керівника відділу (лабораторії). Керівник вживає заходів для вирішення проблеми. У разі конфлікту з безпосереднім начальником дії, спрямовані на вирішення проблеми, здійснюються директором Інституту ботаніки, при необхідності із залученням Комісії з етики та біоетики.

2.9. Адміністративний працівник у разі конфлікту з іншим працівником, аспірантом, а також у разі виявлення проявів дискримінації, насильства та інших конфліктних ситуацій інформує безпосереднього керівника, який вживає заходів для вирішення проблеми. У разі конфлікту з безпосереднім начальником, дії спрямовані на вирішення проблеми, здійснюються директором Інституту ботаніки, при необхідності із залученням Комісії з етики та біоетики.

2.10. Співробітники Інституту ботаніки повинні реагувати на ознаки насильства, агресії та дискримінації. Крім того, вони повинні повідомляти Дирекцію або Комісію з етики та біоетики про будь-яку помічену, тривожну поведінку, яка загрожує або порушує безпеку, здоров'я чи життя як аспірантів, так і працівників.

2.11. В Інституті ботаніки застосовуються такі методи вирішення конфліктів:

- неформальна процедура, яка включає індивідуальні бесіди із зацікавленими сторонами, посередництво між сторонами конфлікту;
- формальну процедуру із залученням Комісії з етики та біоетики, яка має право розпочати процедуру розслідування інциденту, з опитуванням аспірантів, докторантів і співробітників Інституту ботаніки, які є свідками або учасниками конфлікту, а також постраждали від конфлікту, якщо це вказано як предмет спору.

III. УРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ

3.1. Суб'єкти науково-освітнього середовища мають уникати конфлікту інтересів, що виникають як результат особистих стосунків.

3.2. Порядок розгляду звернень щодо конфлікту інтересів в Інституті ботаніки:

- при виникненні конфлікту інтересів з боку будь-яких суб'єктів науково-освітнього процесу аспірант, докторант або співробітник має можливість подати звернення на ім'я директора Інституту ботаніки, його

заступників, голови або одного з членів Комісії з етики та біоетики, голови Ради молодих вчених Інституту ботаніки (якщо заявник є молодим вченим Інституту ботаніки) або до голови професійної спілки працівників Інституту ботаніки (якщо заявник є членом вказаної організації) з метою вирішення ситуації;

– наказом директора Інституту ботаніки або наказом його заступників при необхідності скликається Комісія з етики та біоетики для розгляду звернень щодо проявів конфлікту інтересів;

– Комісія з етики та біоетики може бути скликана головою вказаної комісії, або двома її членами, а також за зверненням голови Ради молодих вчених Інституту ботаніки або голови професійної спілки працівників Інституту ботаніки;

3.3. Склад Комісії з етики та біоетики затверджується наказом директора Інституту ботаніки. У своїй діяльності Комісія підзвітна та підконтрольна директору, заступнику директора з наукової роботи та вченій раді Інституту ботаніки. Внесення змін до персонального складу Комісії може здійснювати вчена рада Інституту ботаніки протягом терміну її повноважень у зв'язку з вибуттям членів зі складу Комісії (за власним бажанням чи з інших причин). Вчена рада Інституту ботаніки може вносити тимчасові зміни у склад Комісії, при наявності задекларованого конфлікту інтересів між членом Комісії з одного боку, та з заявником, або особою стосовно якої проводиться перевірка, з іншого.

3.3.1. Комісія з етики та біоетики складається не менш як із 5 осіб, її кількісний і персональний склад затверджується вченою радою Інституту ботаніки.

3.3.2. До розгляду справ Комісією не можуть бути залучені особи, які можуть мати потенційний конфлікт інтересів з заявником, або особою стосовно якої проводиться перевірка. До таких осіб відносяться:

– родичи та особи, що мають сімейні зв'язки з заявником, або особою стосовно якої проводиться перевірка;

– особи, що мають спільні наукові публікації з заявником, або особою стосовно якої проводиться перевірка;

– особи, що мають особистий конфлікт з заявником, або особою стосовно якої проводиться перевірка;

– особи, що мають наукове, комерційне або творче співробітництво з заявником, або особою стосовно якої проводиться перевірка;

– особи, що до яких попередньо встановлені факти академічної недоброчесності;

– особи, що до яких попередньо встановлені факти порушення трудової етики.

3.3.3. При наявності конфлікту інтересів (викладених у пункті 3.3.2) члена Комісії з етики та біоетики з особою щодо якої проводиться перевірка, вказаний член комісії не бере участі у розгляді відповідної справи. У випадку, коли особою, дії якої оскаржуються, є член Комісії з етики та біоетики, він не бере участі у розгляді відповідної справи.

3.3.4. У випадку коли через наявність конфлікту інтересів у члена(-ів) Комісії з етики та біоетики з заявником, або з особою стосовно якої проводиться

перевірка, вказана комісія не може зібрати кворум, Вчена рада Інституту ботаніки може вносити тимчасові зміни у склад Комісії з етики та біоетики.

3.3.5. При розгляді справ де заявником, або особою стосовно якої проводиться перевірка, є аспірант або молодий вчений Інституту ботаніки на засіданні обов'язково присутній представник Ради молодих вчених Інституту ботаніки. Зазначений представник Ради молодих вчених Інституту ботаніки не повинен мати потенційного конфлікту інтересів з заявником, або особою стосовно якої проводиться перевірка.

3.3.6. При розгляді справ де заявником, або особою стосовно якої проводиться перевірка, є член професійної спілки співробітників Інституту ботаніки на засіданні обов'язково присутній представник вказаної профспілки. Зазначений представник професійної спілки співробітників Інституту ботаніки не повинен мати потенційного конфлікту інтересів з заявником, або особою стосовно якої проводиться перевірка.

3.5. Варіанти вирішення конфліктів:

3.5.1. Неформальний процедура (Медіація): Після отримання уточнень від заявника, Комісії з етики та біоетики пропонує сторонам переговори за участю медіатора. Медіатор має 10 робочих днів, щоб ознайомити іншу сторону зі змістом претензій. У разі успішного примирення результат фіксується письмово (із зазначенням конфіденційної та публічної частин) та зберігається в архівах Комісії з етики та біоетики протягом 5 років.

3.5.2. Формальний шлях: Застосовується, якщо заявник одразу обрав офіційний розгляд, якщо інша сторона відмовилася від медіації або якщо неформальна процедура вирішення конфлікту не дала результату.

Комісія з етики та біоетики в межах формальної процедури після отримання та реєстрації скарги обов'язково інформує адміністрацію Інституту ботаніки. Термін розгляду Комісією з етики та біоетики скарги/заяви про порушення трудової етики чи виникнення конфліктної ситуації не може перевищувати 30 робочих днів.

3.6. Комісія з етики та біоетики надає, за результатами розгляду справ щодо конфліктних ситуацій рекомендації вченій раді та дирекції Інституту ботаніки; ініціює заходи щодо захисту прав та інтересів наукових працівників і запобігання порушенню норм етики та біоетики в Інституті ботаніки.

IV. ПРОТИДІЯ РАСОВІЙ, РЕЛІГІЙНІЙ ТА ГЕНДЕРНІЙ ДИСКРИМІНАЦІЇ

4.1. Будь-які прояви дискримінації та утиску є неприпустимими в освітньому середовищі Інституту ботаніки.

4.2. При отриманні даних щодо випадків дискримінації або утиску в Інституті ботаніки аспірант, докторант або співробітник має можливість надати звернення з метою вирішення ситуації на ім'я директора Інституту ботаніки або інших осіб зазначених у пункті 2.4.

4.3. Порядок розгляду звернень щодо випадків дискримінації та утиску:

– Директором Інституту ботаніки, або іншими уповноваженими особами (пункт 3.2) скликається Комісія з етики та біоетики для розгляду звернень щодо випадків дискримінації в Інституті;

– вказана комісія ухвалює рішення щодо заходів з приводу отриманого звернення протягом десяти робочих днів з моменту його отримання;

– при отриманні даних, що підтверджують випадок дискримінації або утиску в освітньому середовищі Інституту ботаніки, комісія надає рішення у вигляді рекомендації для дирекції та Вченої ради Інституту ботаніки та сприяє наданню матеріалів до правоохоронних органів.

V. ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ У НАУКОВО-ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

5.1. Порядок розгляду звернень щодо вирішення конфліктних ситуацій, пов'язаних з оцінюванням знань та навчальних досягнень аспірантів:

– для розгляду звернень або скарг аспіранта щодо проблем, які виникли під час підсумкового атестаційного контролю, розпорядженням директора Інституту ботаніки створюється апеляційна комісія на протязі п'яти робочих днів після подання звернення або скарги. Склад апеляційної комісії визначається відповідно до ситуації: завідувач структурного підрозділу, директор Інституту, заступник директора з навчальної роботи, вчений секретар Інституту, голова Ради молодих вчених Інституту ботаніки;

– апеляційна комісія розглядає звернення аспіранта не довше десяти робочих днів після його подання;

– результати розгляду апеляційного звернення або скарги повідомляють аспірантові відразу після прийняття рішення, про він та члени апеляційної комісії підписують відповідний протокол.

– здобувачі третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти Інституту ботаніки мають можливість ініціювати зміну викладача навчальної дисципліни з причини незадоволення процесом та результатом викладання або особистої неприязні з боку викладача.

5.2. Порядок розгляду звернень аспірантів щодо зміни викладача навчальної дисципліни:

– здобувачі третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти, що навчаються у викладача, подають на ім'я директора Інституту ботаніки, вмотивоване, з докладним поясненням причин звернення щодо зміни викладача навчальної дисципліни, яке має бути ухвалене на зборах Ради молодих вчених за підтримки не менше як половини її складу.

– директором Інституту ботаніки при необхідності створюється комісія з розгляду звернення академічної групи щодо зміни викладача навчальної дисципліни, склад якої формується залежно від конкретної ситуації;

– комісія приймає рішення щодо заходів з приводу отриманого звернення протягом десяти робочих днів з моменту його отримання.

VI. ПРОТИДІЯ СЕКСУАЛЬНИМ ДОМАГАННЯМ ТА ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ У МІЖОСОБИСТІСНИХ СТОСУНКАХ СУБ'ЄКТІВ НАУКОВО- ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

6.1. Будь-які вияви сексуальних домагань є неприпустимими в науково-освітньому середовищі Інституту ботаніки.

6.2. При отриманні даних щодо випадків сексуальних домагань в Інституті ботаніки аспірант, докторант або співробітник має право подати звернення на ім'я директора Інституту ботаніки або інших уповноважених осіб (пункт 2.4) з метою вирішення ситуації.

6.3. Аспірант, докторант або співробітник Інституту ботаніки має право звернутися безпосередньо до правоохоронних органів, суду та інших уповноважених органів.

6.4. Порядок розгляду звернень щодо випадків сексуальних домагань:

– директором Інституту ботаніки, або іншими уповноваженими особами (пункт 3.2) скликається Комісія з етики та біоетики для розгляду звернення щодо випадку дискримінації або конфліктів у міжособистісних стосунках суб'єктів в науково-освітньому середовищі Інституту ботаніки;

– комісія ухвалює рішення щодо заходів з приводу отриманого звернення протягом десяти робочих днів з моменту його отримання;

– при отриманні даних, що підтверджують випадок сексуального домагання в науково-освітньому середовищі Інституту ботаніки, комісія приймає відповідні рішення і сприяє направленню матеріалів до правоохоронних органів за їх запитом.